

“TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI”
O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O’RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O’RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

SHARQ MAMLAKATLARIDA INTEGRATSION JARAYONLAR

FANINING O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	- San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	220 000	- Gumanitar fanlar
Mutaxassislik:	70220301	- Tarix (yo’nalishlari va faoliyat turlari bo'yicha)

“TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI”
O’ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O’RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

- Беру. XX век. – Ташкент, 2020. – 242 с.
2. Туреунова С.М. Восток и Запад – структурный анализ и пути взаимодействия. – Т.: ТашГИВ, 2009 с - 128.
3. Васильев Л.С. История Востока. 2 т. М. – Высш. шк., 2001.

Qo'shimcha adabiyotlar

4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tarrib-intizom va shaxsiy javobgartlik – har bir rabbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollarga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. – Т.: "O'zbekiston", 2017.- 104 b.
  5. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birlashtirishda barpo etamiz. – Т.: "O'zbekiston", 2016.- 56 б.
  6. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Т.: "O'zbekiston", 2017. – 48 б.
  7. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oljanob xalqimiz bilan quramiz. – Т.: "O'zbekiston", 2017. - 488 б.
  8. Новейшая история стран Азии и Африки: ХХ век. Ч. 2. – Москва, ВЛАДОС, 2001.
  9. Ўзбекистон шарқиностари библиографияси. – Т.: "Фан ва технология", 2011, 504 б.
- Axborot manbalari**
- 10.www.history.ru
  - 11.www.natura.com
  - 12.www.archaeology.ru
  - 13.www.archaeology.com
7. O'quv dasturi "Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil "26" – 08 – dagi 1 – sonli bayonnomasini bilan ma'qullangan.
  - O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil "28" – 08 – dagi 1 – sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
  8. Fan/modul uchun mas'ullar:
K.S.Azimov – TDSHU, "Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi" kafedrasi ratta o'qituvchisi, t.f.n.
  9. Taqrizchilar:
I.M. Shamsiyeva – TDSHU, "Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi" kafedrasi dotsenti, tarix fanlari nomzodi
Urakov D.J. – O'zMU "Jahon tarixi" kafedrasi mudiri, tarix fanlari nomzodi, dotsent (turdosh OTM).

	<p>11. Sharqdagi integratsiya jarayonlarining tarixiy va madaniy asoslari.</p> <p>12. Osiyo mamlakatlari "sharqiy" madaniy o'ziga xoslikning shakllanish xususiyatlari.</p> <p>13. Osiyoning katta qismida madaniy qadriyatlarni o'tkazish tendentsiyalari va usullari</p> <p>14. Yaqin Sharqdagi integratsiya jarayonlarining diniy omili</p> <p>15. Yaqin Sharqdagi integratsiya jarayonlarining barbob bo'lishining sababi: iqtisodiy va siyosiy treklar.</p> <p>16. Afrikada integratsiya jarayonlarini rivojantirish uchun shart-sharoitlar.</p> <p>17. Afrikadagi integratsion birlashmlar: g'alaba va mag'lubiyat.</p> <p>18. Global integratsiya loyihalari yangi global haqiqatning elementi.</p> <p>Mustaqil o'zashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsya etildi.</p>
3.	<p>V. Ta'lim natijalari / Kasby kompetensiyalar</p> <p>Magistr bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integratsiya uchun iqtisodiy shart – sharoitlar; integratsiya birlashmalarining shakkllari, dunyoning asosiy mintaqaviy birlashmlarini haqida tasavvurga ega bo'lishi; • hududiy birlashmlar faoliyatini tahil qila olish; Sharqning turli mamlakatlarini bilan integratsiyasining ustuvor yo'nalishlari va istiqbollarini baholash; mamlakatlarning mintaqaviy birlashmalarga jalb qilinishini sifatlari va miqdoriy tahil ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. • xalqaro va rasmiy veb-saytlaridan olingan ma'lumotlar va nashrlar tashkilotlar, qidiruv tizimlari va ma'lumotlar bazalaridan olgan ma'lumotlidan foydalanaadi, baholaydi va sharhlash; axborotni qanday o'zgartirish, qo'llash malakalariga ega bo'lishi kerak.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy filkrash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishash; • taqdimottar qilish; • individual loyihalari; • janoa bo'lib ishash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VII. Kreditarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va usublyu tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p>VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari hamda axborot manbalari</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Азимов К.С. Ближний Восток: конфликты за землю, за воду, за

Fan/modul kodи SMIJI102	O'quv yili 2021-2022	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 2
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tilli O'zbek/rus	Haftadagi dars soatları 2	
Fanning nomi Sharq mamlakatlariда integratsion jarayonlar	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	30	30	60
2.			

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – Sharqqa oid ilmiy bilimlarning yangi paradigmasining strategik maqsadi va vazifalari va Afro-Osiyo mintaqasi mamlakatlari va xalqlarini dunyo taraqiyotiga ta'sirini o'rGANISH ORQALI insoniyating yashashi uchun zarur bo'lgan dunyoning yangi gumanitar ilmiy suratlari tushunchalar berish. Sharq xalqlari taraqiyoti xususiyatlarning tizimli tahlili orqali talabalarda xolisona ilmiy dunyo qarashni, ko'nikma va malaka hosil qilishdan iborat.

Fanning maqsadi – mintaqaviy siyosiy, iqtisodiy, madaniy tartibga solish tizimida sodir bo'layotgan ob'ektiv integratsiya jarayonlari to'g'risida ilmiy asoslangan tushunchani shakllantirishdir. Ushbu fan Osiyo-Tinch okcani mintaqalari, Yaqin Sharq va Afrikadagi hozirgi jarayonlarning asosiy integratsion tendentsiyalarini o'rganishni o'z ichiga oladi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Sharq mammakatlariда integratsiya jarayonlarining umumiyyatini tavsiyi.

Integratsiya jarayonlarining mohiyati va rolini tushunishga turli xil yondashuvlar. Xalqaro integratsiyaning umumiy ta'rif, uning maqsadlari va tamoyillari. Sharqda "integratsiya", "baynalmillallashtrish", "globalashuv" tushunchalarining o'zaro bog'iqliigi. Sharqdagi integratsiya jarayonlarining tarixiy va madaniy asoslari. Madaniyat integratsiyaning haydovchisi sifatida. Osiyodagi mintaqaviy integratsiya tendentsiyalari. Integratsion tuzilmalar tarmog'i.

2-mavzu. Sharqda integratsion birlashmlarning shakllanishining tarixiy jarayoni.

Osiyo mammakatlariida "sharqiy" madaniy o'ziga xoslikning shakllanish xususiyatlari. Osiyoning katta hududida madaniy qadriyatlarni o'tkazish tendentsiyalari va usullari, shu asosda o'tish madaniy xususiyatlari va dimiy harakatlarining shakllanishi. Sharqdagi transchegaraviy o'zaro munosabatlarga

dinning ta'siri. Tarixiv nuqtai nazardan Sharqdagi madaniy va savdo almashinuvlari. Sharqda globallashuv to'qinlari.

3 mavzu. Osyo-Tinch okeani mintaqasidagi integratsiya jarayonlari “Osyo-Tinch okeani mintaqasi” tushunchasi. D. Shambeoning Sharqiy Osyoni institutsional rivojanitirish kontseptiyasi. Integratsiyaning paydo bo‘lishi uchun madaniy old shartlar. Osyo-Tinch okeani mintaqasiga qo‘shilishning kontseptual asoslari. OTMdagi iqtisodiy integratsiya bosqichlari va ularning o‘ziga xos xususiyatlari. Mintaqaviy va submintaqaviy integratsiyaning xususiyatlari. Sharqiy Osyodagi amaldagi iqtisodiy integratsiya. Iqtisodiy o’sish zonalari: kontseptiyasi, maqsadlari va shakllanish yo‘nalishlari. Iqtisodiy o’sish zonalari doirasida loyhalarni amaliy amalga oshirish. ASEAN + formatidagi hankorlik xususiyatlari. Xitoyning kamar va yo‘l tashabbusi. Trans-Tinch okeani sherikkligi.

4 mavzu. Yaqin Sharqdagi integratsiya jarayonlari Yaqin Sharqda integratsiya jarayonlarni shakllantirishning asosiy xususiyatlari. Mintaqadagi integratsiyaning madaniy asoslari. Yaqin Sharqdagi integratsiya jarayonlarning asosiy tendentsiyalari. “Xalqiy” loyihasi Fors ko‘fazi arab davlatlari hankorlik kenbasti atrofdagi iqtisodiy integratsiyani rivojanitirishning potensial omili sifatida. Yaqin Sharqdagi integratsion jarayonlarning barbob bo‘lishining sabablari: iqtisodiy va siyosiy izlar. Arab davlatlari ligasi Yaqin Sharqdagi integratsiya jarayonlarning katalizatori siyatida: afzaliliklari, kamchiliklari, alternativlari.

5 mavzu. Afrika mamlakatlaridagi integratsiya jarayonlarning xususiyatlari

Afrikadagi integratsion jarayonlarning rivojanishining dastlabki shartlari. G‘arbiy Afrika iqtisodiy va valyuta ittifoqi (UEMOA). G‘arbiy Afrikadagi davlatlarning iqtisodiy hamjamiyati (ECCOWAS), Markaziy Afrika mamlakatlari boixona va iqtisodiy ittifoqi (UDEAC), Buyuk ko‘llar mamlakatlari iqtisodiy hamjamiyati. Afrika birligi tashkiloti, Afrika ittifoqi.

6 mavzu. Sharqdagi yirik integratsion loyiҳalar

Ta’lim sohasidagi integratsiya (qo‘shma universitetlar, dasturlar va o‘qitish), shuningdek turli xil institutsional shakllar (Osyo taraqiyot banking roli va faoliyati, Osyo infrazilma investitsiyalar banki, Osyo uchun Boao forumi, Osyo Hamkorlik Dialogi, turli hankorlik taskhilotari (ShHT, BRCS, Afrika-Osyo strategik sherikligi, Osyo-Yahudiy iqtisodiy uchrashuvu, Osyo-Yaqin Sharq muloqoti va boshqalar), turli xil muloqot maydonchalar va assotsiatsiyalari.

7 mavzu. O‘zbekistonning Sharq mamlakatlari integratsion jarayonlaridagi o‘rnini

O‘zbekiston jahon integratsiyasi jarayonlari sharoitida. Asosiy muammolar va to‘sishlar. O‘zbekiston iqtisodiyotini jahon iqtisodiyotining ajralmas qismiga aylanitarish yo‘jida. Milliy raqobatbardoshlikning o’sishi va tashqi iqtisodiy xavfsizlikni ta’milash. O‘zbekiston APRda. O‘zbekistonning APECga qo‘shilishi, ShH Ning tashkil etilishi, O‘zbekiston- ASEAN muloqoti sherkligi va Sharqiy Osyo sammit tizimiga qo‘shilish; yangi taski iqtisodiy siyosatning vazifalari, O‘zbekiston arab davlatlarining integratsion jarayonlarida. O‘ziga xosligi va xususiyatlari.

III. Amaliy mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

1. Yaqin sharqda integratsiyaning asosiy shakllari
2. Sharq mamlakatlari o‘ritasidagi o‘zaro ta’sir birinchi integratsion jarayonlarning harakatlaniruvchisi sifatida
3. Osyo-Tinch okeani mintaqasi: tushunchalar, shakllanish tarixi, integratsion birlashmalar.
4. Yaqin Sharqdagi integratsiya jarayonlarning o‘ziga xos xususiyatlari.
5. Afrika qit’asining integratsiya jarayonlari - tarixi, tendentsiyalari, ittifoqlari.
6. Sharqdagi dolzarb integratsion birlashmalar: maqsadlar, vazifalar, natijalar.
7. O‘zbekistonning Sharq mamlakatlari integratsion jarayonlaridagi o‘rni.
Amaliy mashg‘ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o‘qituvchi tomonidan o‘tkazilishi zarur. Mashg‘ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o‘tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo‘llanilishi maqsadga muvofiqi.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun taysiya etiladigan mavzular:

1. Integratsiya tushunchasining zamonaviy talqinidagi farqlar.
2. Sharqdagi mintaqalashtirish va globallashuv tendentsiyalarining o‘zaro bog‘liqligi.
3. Osyoda integratsion jarayonlarning rivojanish xususiyatlari.
4. ASEAN Hankorlik tizimining xususiyatlari va uning mintaqalararo rivojanishidagi o‘rnini.
5. Yaqin Sharqda integratsion jarayonlarning shakllanish xususiyatlari.
6. Afrika mamlakatlaridagi integratsiya jarayonlarning asosiy tendentsiyalari.
7. “Bir makon - bira yo‘l” kontseptual o‘zgarishlarning drayveri sifatida.
8. Iqtisodiy integratsiyaning kontseptual asoslari va OTMning dunyoda tutgan o‘mi
9. Osyo-Tinch okeani iqtisodiy hankorlik evolyutsiyasi Janubi-Sharqiy Osyodagi iqtisodiy integratsiya.
10. Yaqin Sharqdagi islam mamlakatlari rivojanishining integratsion modelari.